

Bøger om bøgerne

Man tror det næppe, men der findes faktisk **en hel lille litteratur om skolens bibliotek!** Heri er der i og for sig ikke noget specielt – også andre gamle katedralskolebiblioteker har fra tid til anden tiltrukket sig interesse i form af lærde afhandlinger og bøger, se f.eks. Lauritz Nielsen: *Danske Stifts- og Skolebiblioteker: deres historiske Udvikling og deres nuværende og fremtidige Stilling* (1925).

Tager vi de lokalhistoriske briller på, kan vi ikke uden en vis stolthed konstatere, at også Haderslev Katedralskoles Bibliotek har nydt bevågenhed i vide kredse op gennem årene. I 5. udgave af *Trap Danmark* fra 1960 hedder det f.eks. i omtalen af Haderslev Katedralskole: **"Skolen har et stort bib."** – så enkelt kan det siges, men alligevel...

At samlingens historie går tilbage **Kollegiatkapitlets** tid i begyndelsen af 1500-tallet, må betragtes som en

kendsgerning. Historien om pastor Oldendorfs lyksalige oplevelse på "biblioteket" er bl.a. beskrevet i Thomas Bonnemann Egebæk: *Den gale præst. Johannes Oldendorph og hans selvbiografi* (Sønderjyske Årbøger 2018, s.9-27).

Først på rektor Strodts tid i slutningen af 1700-tallet gik man i gang med at registrere tilvæksten i skolens bibliotek. Det skete normalt i **skolens årsskrift**, så vi helt frem til 1960'erne år for år kan følge bibliotekets tilvækst.

Da **Olav Christensen** – elev på skolen 1920-27 og far til den kendte lokalhistoriker Henrik Fangel – i 1956 udsendte sin *Litteratur om Haderslev*, anførte han ikke færre end 10 titler til bøger og artikler alene om Haderslev Katedralskoles Bibliotek.

Siden 1700-tallet var det rektor selv, der bestyrede bogsamlingen.

Stedfortrædende for dem alle bør nævnes rektor fra 1850 til 1864, **Søren Bloch Thrige**, der har en ikke ringe del af æren for de mange førsteudgaver, der stadigvæk befinder sig på biblioteket.

Nok **størst var væksten i bogbestanden i den tyske tid** fra 1864 til 1920. Det var i samme periode, skolen fik en egentlig **skolebibliotekar**, fra 1864 Ludwig Siemonsen, fra 1898 **Nis Schröder**. Selv om sidstnævnte – af

venner og navnlig fjender kaldet "Lille Nis" - ikke just var kendt for sine pædagogiske kvalifikationer, bør hans minde vederfares al mulig hæder for den store og fortjenstfulde indsats, han viede

biblioteket. Omgående gik

han i gang med at udarbejde et katalog på flere hundrede sider, som han 1901 fik udgivet under titlen *Katalog der Bibliothek des königl. Gymnasiums Johanneum zu Hadersleben*, der selv i dag er en uundværlig kilde, når man vil prøve at efterspore nogle af de ældste bøgers proveniens (oprindelse).

Med Genforeningen kom nye kræfter til, og på ny blev der arbejdet intenst med biblioteket. **Karl Mortensens kamp for at bevare inkunablerne** er beskrevet i historikeren Erik Nørres artikler *Bibliotekernes kamp om inkunablerne* (Profiler i nordisk senmiddelalder og renæssance. Festskrift til Poul Enemark. Arusia, 1983, s. 343-358) og *Debatten om gymnasieskolernes biblioteker 1918-22: Fra forskningsbibliotek til pædagogisk studiesamling* (Skole, Dannelse, Samfund: Festskrift til Vagn Skovgaard-Petersen 31. maj 1991).

Odense Universitetsforlag, 1991, s. 195-207).

På samme tid kastede lektor **Anker Jensen** sig ud i et lignende

projekt som i sin tid Schröder: *Katalog over Haderslev Katedralskoles Bibliotek*. Desværre nåede han ikke at se sit værk fuldført før sin død kort før udgivelsen i 1937. Så det store arbejde blev bragt i hus af hans efterfølger som bibliotekar, **Magnus Favrholdt**. Anker Jensens katalog udgør stadig grundstammen i de ældre bøggers opstilling.

Det er klart, at **bibliotekets** historie afspejler **skolens** historie, der atter afspejler **Sønderjyllands** historie. Det havde Magnus Favrholdt i den grad blik for. Således udgav han i 1963 – vist nok affødt af **forskningsbibliotekar Erik Dals** andetsteds omtalte besøg på skolen – en større afhandling i

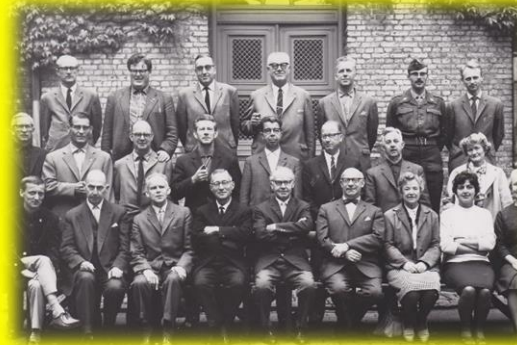
Haderslev-Samfundets Årsskrift med titlen *Haderslev Katedralskoles bibliotek*, der senere indgik som særskilt afsnit i hans *Haderslev latinskoles historie* fra 1966.

Da Favrholdt måtte indstille sin virksomhed som bibliotekar i 1960 p.g.a. en øjenlidelse, tog andre gode kræfter over, bl.a. **Henry Karlsson** og **Age Wielandt**. På billedet til højre ses skolens lærere i 1963 – Favrholdt sidder forrest som nr. 4 fra højre, Karlsson i samme række som nr. 2 fra venstre, Wielandt stående i øverste række, nr. 3 fra højre.

I øvrigt var Wielandt en sand bibliofil. Han mestrede bl.a. den kunst at *føle* sig frem til en bog. Stod man lige og manglede et-eller-andet bind af et-eller-andet værk, foretog han med højre hånds tommel- og pegefinger en afsøgning af en eller flere

skjulte bogrækker *bag* ved de bogrækker, der var synlige for det blotte øje. Og min sandten, om ikke der var bid med det samme, så han i løbet af nul komma fem kunne fremtrylle det efterspurgte bind fra et eller andet hemmeligt sted i dybet, så at sige med bind for øjnene!

I øvrigt morede det Wielandt hver uge at gennembladre de antikvarkataloger, skolen stadigvæk på hans tid fik tilsendt, for at konstatere nogle af skolens biblioteksskattes aktuelle pris i handel ogandel. Den seneste beskrivelse af

biblioteket i relation til skolens historie ses i **Helge Wiingaard**: *Patria et literis: Haderslev Katedralskole gennem 450 år* (Forlaget Gammelting, 2017).